

Wywiad z Maksymilianem Skolikiem

Przewodniczącym Rady Domów Maklerskich

Women on Boards

mec. Katarzyna Majer-Gębska,

radca prawny, Managing Counsel, kancelaria Sadkowski i Wspólnicy

Między FinEdukacją a FinMarketingiem

mec. Kacper Czyżewski,

radca prawny, Karwasiński Szpringer i Wspólnicy sp. j.

Perpetual futures

mec. Paweł Frańczak,

adwokat, PFLAW Advocates&Partners

Podatek u źródła

dr Grzegorz Keler,

adwokat, partner w kancelarii Jabłoński Koźmiński i Wspólnicy,

adiunkt na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego

FIDA – unijna konkurencyjność kosztem lokalnych podmiotów?

mec. Jarosław Kubiak,

Dyrektor Zarządzający, Izba Domów Maklerskich

Podatek u źródła jako wyzwanie dla firm inwestycyjnych

dr Grzegorz Keler, adwokat, partner w kancelarii Jabłoński Koźmiński i Wspólnicy, adiunkt na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego

Podatek u źródła (withholding tax; WHT) w ostatnim czasie staje się instrumentem zainteresowania organów podatkowych. Przepisy nakładają na firmy inwestycyjne obowiązki w tym zakresie. Co istotne, 3 lipca 2025 r. zostały wydane objaśnienia podatkowe Ministra Finansów dotyczące stosowania tzw. klauzuli rzeczywistego właściciela dla celów podatku u źródła. Dokument ten odpowiada na szereg wątpliwości płatników, w tym tzw. płatników technicznych (a więc głównie firm inwestycyjnych), co do ich obowiązków w zakresie weryfikacji statusu beneficjenta płatności.

Obowiązki ustawowe

Obowiązki płatników w zakresie podatku u źródła określają przepisy ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 163 ze zm.; dalej: „ustawa o PIT”) i ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 278 ze zm.; dalej: „ustawa o CIT”).

Zgodnie z tymi aktami prawnymi, podmioty dokonujące wypłat należności z tytułu m.in. należności licencyjnych i odsetek do nierezydentów, a także dywidend i innych przychodów (dochodów) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych zarówno do rezydentów, jak i nierezydentów, są zobowiązane do pobrania zryczałtowanego podatku dochodowego z tytułu tych wypłat. Zasadniczo stawka podatku wynosi 19% w przypadku dywidend i innych przychodów (dochodów) z tytułu udziału w zyskach osób prawnych i zysków kapitałowych oraz 20% w przypadku innych płatności opodatkowanych podatkiem u źródła. Jednak niezależnie od tego, przepisy przewidują zwolnienia podatkowe dla niektórych wypłat, a ponadto w przypadku wypłat dokonywanych na rzecz nierezydentów, inna stawka podatku może wynikać z przepisów umów o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Zastosowanie takiej umowy wymaga uzyskania od podatnika (czyli podmiotu otrzymującego należność podlegającą podatkowi u źródła) certyfikatu rezydencji. Ponadto przepisy nakładają na płatników obowiązek weryfikacji warunków zastosowania obniżonej stawki podatku, zwolnienia lub niepobrania podatku na podstawie przepisów ustawy lub umów międzynarodowych. Przy dokonywaniu takiej weryfikacji, płatnik jest zobowiązany do dochowania należytej staranności. Przy ocenie jej dochowania uwzględnia się charakter, skalę działalności prowadzonej przez płatnika oraz jego powiązania z podatnikiem.

Obowiązki płatnika stosuje się również do podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych albo rachunki zbiorcze, jeżeli za ich pośrednictwem następuje wypłata należności m.in. z tytułu dywidend, odsetek od papierów wartościowych oraz świadczeń otrzymanych z dochodów funduszu kapitałowego (innych niż z tytułu umarzania, odkupywania, wykupywania albo unicestwiania w inny sposób tytułów uczestnictwa

w takim funduszu). Zatem firma inwestycyjna jest zobligowana m.in. do dochowania należytej staranności przy weryfikacji podstaw do zastosowania preferencji w podatku u źródła.

Mechanizm pay & refund

Ważnym aspektem podatku u źródła jest mechanizm „pay & refund”, polegający na tym, że w określonych przypadkach płatnik jest zobowiązany do pobrania podatku u źródła w pełnej kwocie, tj. bez możliwości zastosowania obniżonej stawki lub wyłączenia z opodatkowania na podstawie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania albo zwolnienia ustawowego. Następnie podatnik lub płatnik może wystąpić o zwrot podatku odprowadzonego na tej podstawie. Rozwiązanie to w założeniu ma przeciwdziałać nadużyciom prowadzącym do zmniejszenia wpływów podatkowych. Zapewnia ono bowiem możliwość weryfikacji przez organy podatkowe, czy stosowanie preferencji w podatku u źródła ma w danym przypadku zastosowanie.

W Polsce mechanizm pay & refund wprowadzono od 2019 r., aczkolwiek przez pierwsze trzy lata jego stosowanie było zawieszono. Obecnie ma on zastosowanie w przypadku, w którym łączna kwota płatności dokonywanych przez płatnika i podlegających podatkowi u źródła, dokonanych na rzecz tego samego podmiotu powiązanego, przekracza w roku podatkowym łącznie kwotę 2 000 000 zł, chyba że płatnik lub podatnik uzyskał opinię o stosowaniu preferencji lub złożył oświadczenie o posiadaniu dokumentów uprawniających do jej zastosowania. Mechanizm pay & refund nie obejmuje wypłat dywidend dokonywanych na rzecz polskich rezydentów podatkowych.

Jak z tego wynika, kluczowe znaczenie ma ustalenie kwoty dokonywanych przez płatnika wypłat oraz powiązań pomiędzy

w którym odbiorca należności nie spełnia warunków rzeczywistego właściciela, zastosować stawkę podatku taką, jak dla kolejnego podmiotu w łańcuchu płatności. Koncepcja ta nie ma oparcia w przepisach, jednak została przyjęta w komentarzu do Konwencji Modelowej OECD i przez długi czas była powszechnie akceptowana w orzecznictwie krajowym i europejskim. Niemniej od pewnego czasu fiskus sygnalizował, że stosowanie tego rozwiązania jest nieuzasadnione – przykładem może być projekt objaśnień podatkowych Ministra Finansów z 25 września 2023 r., w których dopuszczono stosowanie LTA tylko w niektórych sytuacjach. W niektórych nowszych orzeczeniach sądowych zakwestionowano możliwość stosowania LTA co do zasady. W najnowszych objaśnieniach Minister zaakceptował jednak LTA, aczkolwiek pod pewnymi warunkami.

Obowiązki firm inwestycyjnych w świetle objaśnień podatkowych MF

Z perspektywy firm inwestycyjnych istotny jest fragment objaśnień dotyczący obowiązków tzw. płatników technicznych. Chodzi o podmioty prowadzące rachunki papierów wartościowych i rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których dokonywane są płatności podlegające podatkowi u źródła.

Minister Finansów wskazał, że w celu dochowania należytej staranności płatnik techniczny powinien zgromadzić określone dokumenty, przy czym ich lista ma charakter enumeratywny.

W przypadku, w którym wypłata jest dokonywana do osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, jest to certyfikat rezydencji. Przy wypłatach do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, oprócz certyfikatu rezydencji należy uzyskać również oświadczenie odbiorcy płatności o spełnieniu warunków rzeczywistego właściciela.

Jeszcze inaczej wygląda katalog niezbędnych dokumentów w przypadku podatników CIT (zasadniczo osób prawnych). Różni się on w zależności od rodzaju stosowanej preferencji. W każdym przypadku należy zgromadzić certyfikat rezydencji i oświadczenie beneficjenta rzeczywistego, natomiast pozostałe dokumenty zależą od podstawy preferencji podatkowej.

W przypadku preferencji wynikających z umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, należy zgromadzić dokumenty potwierdzające spełnienie warunku powiązań kapitałowych, jeżeli taki warunek występuje (np. umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania uzależnia zastosowanie obniżonej stawki WHT od posiadania przez odbiorcę płatności określonego udziału kapitałowego w podmiocie dokonującym wypłaty).

W przypadku zwolnień z art. 21 ust. 3 i art. 21 ust. 4 ustawy o CIT (mających źródło w dyrektywach unijnych) także należy posiadać dokumenty potwierdzające spełnienie warunku powiązań kapitałowych (ustawa uzależnia od nich zastosowanie zwolnienia), a dodatkowo również oświadczenie o spełnieniu przesłanek z art. 21 ust. 3 lub art. 22 ust. 4 ustawy CIT.

Natomiast przy stosowaniu zwolnienia instytucji wspólnego inwestowania lub podmiotu prowadzącego program emerytalny z innego państwa UE lub EOG, konieczne jest uzyskanie oświad-

czenia o spełnieniu warunków zastosowania tych zwolnień. Na tym jednak obowiązki firm inwestycyjnych się nie kończą. Otóż Minister wskazał, że w przypadku wypłat do podatników CIT objętych preferencjami z umów o unikaniu podwójnego opodatkowania lub zwolnieniami z art. 21 ust. 3 lub art. 22 ust. 4 ustawy CIT, płatnik techniczny musi sprawdzić, czy na podstawie wyciągu z rejestru handlowego odbiorcy należności oraz ostatniego sprawozdania finansowego wraz z opinią biegłego rewidenta (jeśli jest sporządzana), nie wynikają okoliczności sprzeczne ze złożonymi oświadczeniami. Zebrane dokumenty muszą podlegać ocenie, a ewentualne nieprawidłowości w tym zakresie mogą obciążać płatnika technicznego (firmę inwestycyjną).

Nasuwa się pytanie, **jak daleko ma sięgać taka weryfikacja**, tj. czy wystarczy ją ograniczyć do podstawowych danych o podmiocie wskazanych w przedstawionych dokumentach, a istotnych dla zastosowania danej preferencji (np. struktura udziałowa podmiotu, okres posiadania udziałów w spółce przez wspólników), czy też powinna obejmować również analizę kryterium rzeczywistego właściciela.

Wydaje się, że badanie statusu rzeczywistego właściciela również należy do obowiązków podmiotu prowadzącego rachunek papierów wartościowych lub rachunek zbiorczy, przy czym może być ograniczone do porównania otrzymanych oświadczeń z wypisem z rejestru handlowego oraz sprawozdaniem finansowym podmiotu wraz z opinią audytora.

Objaśnienia Ministra Finansów doprecyzowują, jak należy rozumieć poszczególne elementy definicji rzeczywistego właściciela.

Chodzi tu w istocie o dwie przesłanki:

- a) otrzymanie należności dla własnej korzyści i brak zobowiązania do przekazania całości lub części należności;
- b) prowadzenie rzeczywistej działalności gospodarczej.

Pierwsza przesłanka może być trudna do weryfikacji wyłącznie w oparciu o sprawozdanie finansowe i wyciąg z rejestru handlowego, aczkolwiek pewne okoliczności można w ten sposób potwierdzić. W objaśnieniach jako przykład sytuacji, w której przesłanka ta nie jest spełniona podano wypłatę przez podmiot dywidendy w takiej samej kwocie jak kwota dywidendy otrzymanej przez ten podmiot, przy braku zysków z inwestowania otrzymanej dywidendy. Tego rodzaju okoliczność może być ustalona na podstawie sprawozdania finansowego.

Natomiast badanie rzeczywistej działalności gospodarczej powinno uwzględniać szereg okoliczności faktycznych, takich jak np. posiadanie przez podmiot własnego majątku, ponoszenie kosztów działalności, zatrudnianie personelu czy samodzielne podejmowanie czynności w obrocie gospodarczym. Jednocześnie poziom wymaganego substratu majątkowo-osobowego zależy od specyfiki danego podmiotu – przykładowo w przypadku spółek holdingowych może on być mniej rozbudowany niż przy spółkach operacyjnych. Niemniej w każdym przypadku konieczna będzie szczegółowa analiza sprawozdania finansowego, na podstawie którego można ustalić szereg powyższych okoliczności. Otwarte pozostaje pytanie, czy w przypadku, w którym taka analiza nie da jednoznacznego wyniku, należy rozszerzyć ją na badanie również innych dokumentów.

ARTYKUŁ: Podatek u źródła jako wyzwanie dla firm inwestycyjnych

Co ciekawe, w objaśnieniach Minister Finansów zaakceptował stosowanie koncepcji dzielonego substratu majątkowo-osobowego, która polega na uwzględnieniu przy ocenie prowadzenia rzeczywistej działalności przez podmiot kosztów takiego substratu niezbędnego do prowadzenia tej działalności ponoszonych przez inny podmiot z siedzibą na terytorium UE. Koncepcja ta w ocenie MF może mieć zastosowanie tylko przy zwolnieniach dla dywidend, odsetek i należności licencyjnych wynikających z dyrektyw unijnych (a więc nie np. przy preferencjach wynikających z umów o unikaniu podwójnego opodatkowania).

Podsumowanie

Podatek u źródła jest jednym z najbardziej kontrowersyjnych obszarów prawa podatkowego, budzącym liczne wątpliwości praktyczne i generującym spory podatników i płatników z fiskusem.

Nierzadko błędy lub nawet odmienna interpretacja przepisów skutkują nie tylko niekorzystnymi decyzjami organów podatkowych, ale również zarzutami karnoskarbowymi dla kadry zarządzającej podmiotami dokonującymi wypłat należności opodatkowanych WHT.

Szczególnie problematyczne jest badanie statusu rzeczywistego właściciela należności. Najnowsze objaśnienia podatkowe Ministra Finansów wyjaśniają niektóre wątpliwości w tym zakresie, ale skutkują też koniecznością dostosowania wewnętrznych procedur i praktyk. Dlatego warto, aby firmy inwestycyjne przeanalizowały stosowane dotychczas podejście pod kątem kryteriów zawartych w objaśnieniach. Pozwoli to nie tylko na zmniejszenie ryzyka powstania zaległości podatkowych, ale również ograniczy ryzyko odpowiedzialności karnoskarbowej.

